

Тема. Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан». Образи природи та ідея її пізнання у творі.

Мета. формування компетентностей:

предметні (дослідити значення описів природи в романі «П'ятнадцятирічний капітан», узагальнити та систематизувати зміст вивченого)

ключові (уміння вчитися: уміння виразно читати і переказувати окремі фрагменти тексту твору, самостійно формулювати думку, відстоювати її, аргументуючи чіткими і стилістично грамотними висловлюваннями, цитатним матеріалом, робити узагальнення на основі аналізу тексту; комунікативну: навички ефективної роботи в групі, колективі, толерантне ставлення до думок і почуттів оточуючих; інформаційну: навички ефективної роботи з книгою, загальнокультурну: прагнення збагатити свій світогляд, формувати високі моральні якості, допитливість, цілеспрямованість, прагнення до пізнання світу, самовдосконалення).

Перебіг уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань.

Вчитель. Сьогодні ми закінчуємо подорож сторінками захоплюючого роману Ж.Верна «П'ятнадцятирічний капітан». Ми були супутниками чудових героїв: Діка Сенда, Геркулеса, місіс Уелдон, Джек, кузена Бенедикта та інших. У кожного з них нам було чого повчитися. У Діка Сенда і Геркулеса - любові, відданості, відповідальності, силі волі та винахідливості; у місіс Уелдон - стійкості, енергійності, мудрості, доброті; у Джека - його невичерпної допитливості та щирості. Та й дивакуватий вчений-ентомолог Бенедикт не міг не захопити нас своєю фантастичною відданістю науці, своїй справі. А разом усі вони підтвердили одну істину: будь-які труднощі небезпечних мандрівок можна подолати тільки спільними зусиллями.

III. Оголошення теми та мети уроку.

IV. Сприйняття й засвоєння навчального матеріалу.

1. Бесіда.

- Чи сподобалося вам подорожувати разом з командою «Пілігрима»?
- Які пригоди, що сталися з героями Ж. Верна, вам найбільше запам'яталися? Перекажіть їх.
- Як склалися долі героїв? Розкажіть про це від першої особи.
- Чи згодні ви з таким закінченням роману?
- Чи правдоподібна ця історія?

2. Робота з текстом.

Вчитель. В цьому романі Жюль Верн об'єднав розповідь про пригоди героїв з цікавими фактами з географії, біології, історії. Крім того, в романі є багато роздумів, пов'язаних з проблемами взаємодії людини і природи. Де б не

побували герої роману, автор наводить докладну характеристику місцевості.

Ось опис морського простору: "...хоча море й пустельне, воно саме тому привертало до себе особливу увагу. Дарма що його поверхня видається одноманітною неуважному зорові - вона безмежно розмаїта для того, хто вмів дивитись. Найменша мінливість водяного обширу чарує уяву тих, що відчують поезію моря. Онде гойдається на хвилях пучок морської трави, там морська водорість - саргасова гілка - лежить на воді хвилястим візерунком, а там пливе шматок дошки, розкриваючи широке поле для здогадів. Чого тут тільки немає! Перед цим безкраїм обширом багата уява не знає спини. . . На морі скрізь вирує життя: і під водою, і над водою".

Жуль Верн докладно описує морських тварин: "Над водою ширяли буревісники - білі, з коричневою смугою на крилах. А високо в небі, поважно змахуючи своїми десятифутовими крилами, літали величезні альбатроси. Вряди годи вони сідали на хвилі й нищпорили дзьобами в воді, шукаючи поживи. Часом пропливали пінгвіни, що так важко й незграбно пересуваються по землі. Проте, як сказав капітан Халл, у воді ці птахи, послуговуючись своїми недорозвиненими крильцями, наче плавцями, можуть позмагатися з найпрудкішими рибами, і часто бувалі моряки плутають їх з боштами. Усі ці розмаїті картини постають як захоплююче видовище, і тільки людині, геть байдужій до природи, здадуться одноманітними".

В романі ми зустрічаємо описи природи: "Побіля води, під не дуже високим берегом, тяглася вузька піщана смуга, всіяна чорними уламками скель. Де-не-де стрімкі скелясті схили перетинались широкими тріщинами, а подекуди по більш положистому схилу можна було видертись і на гребінь. За чверть милі на північ між скелями видніло гирло маленької річки, зовсім непомітної з боку моря. Над річкою схилялись численні ризофори, які відрізнялись від своїх індійських родичів. На гребені починався густий ліс. Його зелені хвилі сягали аж до сизих гір на обрії. Якби кузен Бенедикт був ботаніком, з яким би захватом він одкривав безліч нових порід дерев! Тут росли височенні баобаби з корою, схожою на єгипетський сієніт, що їх колись безпідставно вважали незвичайно довголітніми; латанії, приморські сосни, тамаринди, перечники особливого виду й багато інших рослин, яких немає на півночі Нового Світу. Однак здавалося дивним те, що серед цього розмаїття не було бодай одного представника численної родини пальмових, яка має понад тисячу видів і поширена майже на всій земній кулі. Над берегом ширяли зграї крикливих птахів - здебільшого ластівок з чорним пір'ям, що мінилося синювато-сталевим вилиском, та світлішими , голівками. Подекуди злітали куріпки, сірі з блакитними шийками. Попід берегом між камінням походжало кілька дрібних пеліканів. Вони заклопотано набивали дрібною рибою шкіряні мішки, що висіли в них під нижньою половинкою дзьоба".

- Знайдіть у тексті й зачитайте інші описи природи.

Вчитель. Як бачимо, автор подає докладну характеристику природних явищ тих місць, куди заходив "Підлігрим", а також приклади взаємодії мандрівників з оточуючим світом.

- Яка роль описів природи у творі?
- Які художні засоби найчастіше використовує автор?

3. Квест.

Вчитель. Я запрошую вас на квест, під час якого ми перевіримо, яких знань ми набули, подорожуючи з командою "Пілігрима".

Учні об'єднуються в команди. Учасникам гри пропонують дати назви своїм командам, які були б пов'язані з романом Ж. Верна.

Географічна

- 1.«Густий непрохідний ліс простягався аж до обрію. Ні, Дік уявляв собі пампу зовсім не такою!» Що таке «пампа»? Якою її уявляв собі Дік?
2. «Внутрішні області Екваторіальної Африки були майже недосліджені. Мало хто з мандрівників наважувався заходити далеко в глиб материка». Які небезпеки чатували на мандрівників у внутрішніх теренах Екваторіальної Африки?
4. «...тут батьківщина дерева, що його кора має цінну властивість скидати жар». Про яке дерево говорив Гарріс? Де його батьківщина?
5. З усіх цих істот найцікавіші — ревуни. У них видовжена морда й довгий чіпкий хвіст. Коли сходить сонце, найстаріший зі зграї заводить поважним голосом монотонну пісню. Як кажуть індіанці, «ревуни проказують свої молитви». Хто ці істоти? У якій країні вони проживають?
6. «Раптом кроків за сто від них із гущавини вихопилось кілька височенних тварин, які тут же кинулися навтьоки. Дік Сенд приклав до плеча рушницю й вистрелив. Проте Гарріс підбив рушницю...» Чому Гарріс «підбив рушницю»?
7. Де знаходиться острів Трістан-да-Кунья?
8. Де знаходиться острів Пасхи?
9. До якої країни Центральної Африки потрапили наші герої?
10. Якою рікою мандрівники, рятуючись від полону, спустилися до Атлантичного океану?

Біологічна

1. Чому кузен Бенедикт відчував огиду до квітів?
2. Джек «гадав, що м'ячі, повітряні кулі, ляльки, паяци ростуть просто на гілках» дерева. Назвіть його.
3. Від укусів якої комахи гинуть каравани в'ючних тварин?
4. Від «велетенських» щелеп цих комах тікають навіть леви та слони. Назвіть комах.

5. Цих пташок індіанці називають «сонячним промінням», «царицями квітів», «небесними квітами», а їхнє пір'я вони вплітають у прикраси. Назвіть пташок.
6. «Проминули два охоплені пожежею села.. Поля спустошені...» Що вирощували селяни на своїх полях?
7. Які звірі могли загризти Геркулеса, який непомітно йшов услід за невільничим караваном?
8. Яку комаху кузен Бенедікт прийняв за невідому африканську шестиногу?
9. Що таке баугінія?
10. Що таке висока сумаха?

Історія краю

1. Чому, пройшовши майже сто миль вглиб континенту, мандрівники не зустріли жодної людини?
2. «На землі справді лежали відрубані руки, а поряд з ними порваний ланцюг і зламані колодки». Про яку історію розповіли б ці жахливі речі?
3. Що таке «марш» мовою работорговців?
4. Хто такі хавільдари?
5. «У Центральній Африці є ще немало доріг, усіяних людськими кістками». Поясніть, чому?
6. «Із-за рогу головної вулиці винесли кітанду... З кітанди зліз старий негр...» Що таке кітанда?
7. Хто такий мганнга?
8. Чиї дії перешкоджали работорговцям з Екваторіальної Африки?
9. Яку мету ставив перед собою мандрівник Каменрон?
10. Хто з мандрівників був найвпливовішою особою в Африці?

Літературна

1. Повне ім'я Діка Сенда
2. Що означає слово "пілігрим"?
3. Якими словами Гарріс називав Діка, звертаючись до нього?
4. Як називали работорговці негрів-бранців?
5. Чим "славилося" Казонде?
6. Ким був Алвіш за расовою приналежністю?
7. Що таке "лаконі"?
8. Чим частував Муані-Лунга Алвіш?
9. За якими втраченими речами дуже жалкував кузен Бенедікт?
10. Яка фізична вада була у мганнги з північної Анголи?

V. Підсумок.

1. Гра "Інтерв'ю".

— Чи отримали ви справжні знання, ознайомившись із романом Ж. Верна «П'ятнадцятирічний капітан»?

— За що саме ви хотіли б подякувати письменникові та його героям? -

— Що б ви хотіли побажати один одному, вирушаючи в далеку подорож?

2. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання.

Ми вже з вами говорили, що художні твори, як будь-який товар, потребують популяризації з метою привернення уваги потенційних споживачів, якими є читачі. Одним із найновітніших видів реклами книжок є постери.

- Хто може пояснити, що таке постер?

Постер – це те саме, що плакат, тобто папір, призначений для прикріплення на поверхню, як правило стіну. Єдина різниця в тому, що слово «плакат» є давнім запозиченням з німецької – plakat, а постер – недавнє з англійської poster (афіша, оголошення). І плакат, і постер використовуються для рекламних чи декоративних цілей, оскільки є художньо оформленим плакатом.

- Чи зустрічали ви постери на літературну тему? Якщо так, до яких творів?

Прошу ознайомитися з двома постерами за творами казки «Пензлик Маляна» та повісті Б. Космовської «Буба» (додаток 1) і дати відповідь на запитання:

- Якщо б ви зустріли такі постери, чи захотіли б прочитати ці твори?

- У чому особливість постерів на літературну тему? (Постер на літературну тему – це художньо оформлений плакат, що рекламує певний твір чи письменника.)

- Чи хотіли би ви спробувати створити таку рекламу?

- Щоб легше було працювати над створенням постера, спробуйте визначити характерні риси такого виду реклами. (Лаконізм, кольорові зображення, заклики, привернення уваги, інтрига).

Пропоную ознайомитися зі структурою та вимогами до оформлення постера

Структура постера:

1. Назва (акцентування уваги) – просто і точно презентує твір. Прочитавши назву, учень повинен захотіти дізнатися більше.

2. Інформативна складова – текст, не переказ, не скопійована анотація, а власний відгук, заклик до прочитання твору. Має вирізнятися оригінальністю.

3. Фото (обкладинка книги, фото автора) – логічно розміщені.

4. Графічні елементи – різноманітні форми малюнка, таблиці, діаграми – повинні бути логічними, послідовними, зрозумілими без додаткових пояснень.

Вимоги до оформлення постера:

- яскравість;
- гармонійне поєднання графічної та текстової інформації;
- інформативність;
- креативність;
- доступна форма.

VI. Домашнє завдання: створити постер до роману Ж.Верна «П'ятнадцятирічний капітан». Підготуватись до розвитку мовлення - складання характеристики персонажа літературного твору за романом Жуля Верна «П'ятнадцятирічний капітан»

Пам'ятайте! Щоб створити постер для реклами книги, що вивчається, відшукайте в Інтернеті ілюстрації до твору та обкладинку книжки і допишіть слоган, який рекламуватиме твір.

Додаток 1

Постер до казки «Пензлик Маляна»

Постер до повісті Б. Космовської «Буба»

Не знаєте, як вирішити проблеми?

*Вам допоможе Буба, героїня книжок
Б. Космовської!*